

Innhold

Forord	5
Kapittel 1	
Innledning	13
Bokas målgruppe	14
Hva bør man prioritere i lesingen?	15
Bokas struktur	15
Kapittel 2	
Morsmål, førstespråk, andrespråk og fremmedspråk	19
Innledning	19
Morsmålsbegrepet	19
Andrespråk og fremmedspråk	24
Kapittel 3	
Ulike kategorier av tospråklige grupper	27
Innledning	27
Majoritetstospråklighet og opplæringsloven	28
Tegntospråklighet	29
Blindes tospråklighet	29
Sidemålstospråklighet	29
Tospråklige fra tospråklige familier	31
Minoritetstospråklige – tospråklige fra minoriteter eller mindretallsgrupper	32
Kapittel 4	
Tospråklighet hos barn med samisk urfolksbakgrunn	34
Innledning	34
Samenes urfolkstatus og territoriale tospråklighet	38

Kapittel 5

Nasjonale minoriteter og vilkåret for deres tospråklighet	40
Innledning	40
Rom	43
Romanifolket	43
Mennesker med jødisk bakgrunn og skogfinner	44

Kapittel 6

Språklige minoriteter og vilkåret for deres tospråklighet	46
Innledning	46
Språklige minoriteter i barnehagealder	48
Språklige minoriteter i grunnskolen og videregående skole	50
Prinsipielle forskjeller mellom majoritetstospråklighet og minoritetstospråklighet	53

Kapittel 7

Språkkoppfatninger, språklig kommunikasjon og språkfunksjoner	56
Innledning	56
Språklig kommunikasjon	56
Språkfunksjoner	57
Systematiske tilnærminger til språkfunksjoner	59
En praktisk pedagogisk orientert gruppering av språkfunksjoner	61

Kapittel 8

Språkutvikling og språklige delferdigheter	65
Innledning	65
Reseptive delferdigheter og produktive delferdigheter	65
Områder for språkbeherskelse og språklige handlingsdomener	66
Språkbeherskelse – et flerdimensjonalt fenomen	67

Kapittel 9

Den rendyrkede lingvistiske tilnærmingen til tospråklighet	70
Innledning	70
Den kvantitativt orienterte tilnærmingen til tospråklighet	72
Romslige oppfatninger av tospråklighet	72
Strengt oppfatninger av tospråklighet	73
Dominanssaken i tospråklighetsforskningen	74
Velutviklet tospråklighet	74
Morsmålsdominant tospråklighet	77
Andrespråksdominant tospråklighet	78

Utilfredsstillende tospråklighet	78
De problematiske begrepene «halvspråklighet» og «dobbel halvspråklighet» ..	79
Semi-bilingualism som et uintendert positivt biprodukt	80
Semibilingvalisme som en initial fase av tospråklighet	81
Begrepet «dobbel halvspråklighet» i en problematisk svensk debatt	81
Begrepet «halvspråklighet» i den problematiske svenske debatten	82
Er «halvspråklighet» en myte og et «uvitenskapelig begrep»?	84

Kapittel 10

Sosiolingvistiske tilnæringer til tospråklighet	89
Innledning	89
Tospråklighet i sosiolingvistisk perspektiv	89
Minoritetstospråklighet er en dynamisk prosess	91
Funksjonell tospråklighet hos minoriteter	92
Tospråklighet er mer enn de involverte språkene	93

Kapittel 11

Ulike varianter av tospråklighet hos barn	95
Innledning	95
Ulike typer av tospråklighet	95
Direkte tospråklighet og indirekte tospråklighet	96
Organisk og uorganisk tospråklighet, samordnet og sammensatt tospråklighet	97
Naturlig tospråklighet, skoletospråklighet, primær og sekundær tospråklighet	98
Alder og tospråklighet	98
Simultan tospråklighet - Parallell tospråklighet - Tospråklighet som førstespråk	99
Suksessiv tospråklighet	100
Tidlig tospråklighet og sen tospråklighet	101
Additiv tospråklighet	102
Konteksten som fremmer additiv tospråklighet	103
Subtraktiv tospråklighet	104
Stigende tospråklighet og synkende tospråklighet	106
Reseptiv tospråklighet og produktiv tospråklighet	106
Asymmetrisk tospråklighet og symmetrisk tospråklighet	107
Ulike varianter av symmetrisk tospråklighet	108
Ulike varianter av asymmetrisk tospråklighet	109
Passiv og aktiv tospråklighet, inaktiv tospråklighet og skjult tospråklighet	112

Kapittel 12

Tospråklighet, språkskifte og språkbevaring	113
Innledning	113
Tredjegerasjonsforløpet - holder det stand?	114
Flergenerasjonsforløpet og språkbevaring	115
Språkbevaring og tospråklighet i flere generasjoner	116

Kapittel 13

Hjernen, oppvekstvilkår, språkutvikling og tospråklighet	118
Innledning	118
Broca-området og Wernicke-området	118
LAD: Naturens gave til mennesket?	120
Barndommens potensialer og hypotesene om hjernens elastisitet og kritisk periode	121
Tilegnelse og innlæring	121
Nyere hjerneforskning på språk, biologiske forklaringer på pedagogiske perspektiver	125
Betydningen av barns oppvekst for hjernen og språket	127
Oppvekstvilkår og språklige samhandlinger	129
Hva kan vi lære av denne hjerneforskningen?	131

Kapittel 14

Tospråklig oppvekst: utfordringer, prinsipper og strategier	133
Innledning	133
Tospråklig utvikling og ordforråd	133
Utvikling av ordforråd, fonologi og syntaks hos tospråklige sped- og småbarn .	135
Kodeblanding og kodeveksling	137
Årsaker til kodeblanding	138
Hva kjennetegner kodeveksling?	139
Grammont-prinsippet: én person - ett språk	141
To personer - to språk-prinsippet	142
Andre muligheter og strategier for språkpolitikk hjemme	143
Én kontekst - ett språk-prinsippet	146
Én kontekst - ett språk-prinsippet i barnehagen	146
Flere kontekster - ett språk-prinsippet	147

Kapittel 15

Den første bølgen i tospråklighetsforskningen 149

En periode med et sterkt fokus på forholdet mellom tospråklighet, etnisitet og intelligens

Innledning 149

1890-1960 - En periode med et negativt syn på tospråklighet i Vesten 150

Epstein og tospråklighet som sosial skade 150

Otto Jespersen og flaskesynet på barnas kognitive kapasitet 151

Tospråklighet er bra for majoritetsbarn og skadelig for minoritetsbarn? 152

«Intelligens» og «nasjon» blandes sammen 154

IQ-testing påvirket synet på tospråklighet i flere land 159

Kapittel 16

Den andre bølgen i tospråklighetsforskningen 162

En periode med et sterkt fokus på tospråklighetens individuelle og samfunnsmessige forutsetninger, fordeler og utfordringer

Innledning 162

Peal og Lamberts banebrytende konklusjon i begynnelsen av 1960-tallet 163

Kognitive fordeler av velutviklet tospråklighet 164

Vygotskij blir oppdaget i tospråklighetsforskningen 166

Forholdet mellom språk og tenkning 166

To varianter av begreper og språklig kommunikasjon/språkbruk 168

Vygotskij og Cummins: Den gjensidige påvirkningshypotesen 169

De spontane begrepene er startpunktet 170

Tospråklighet og forholdet mellom førstespråk/morsmål (S1) og andrespråk (S2) 171

Et gjensidig påvirkningsforhold mellom S1 og S2 171

Den gjensidige påvirkningshypotesen og dual-isfjell-modellen for tospråklig utvikling 173

Jim Cummins viderefører og utvikler Vygotskijs tenkning 174

Dual-isfjell-modellen for tospråklig utvikling 176

Det felles fundamentets byggesteiner 178

En pedagogisk oppfatning av språk 179

Solid-byggverk-metaforen og sveitserost-metaforen 181

Kapittel 17

Den tredje bølgen i tospråklighetsforskningen	184
<i>En periode med nevrovitenskapens bidrag til tospråklighetsforskningen</i>	
Innledning	184
Hjerneforskning med fokus på tospråklighet	184
Tospråklighet og styrkede eksekutive funksjoner	185
Hypotesen om felles aktivisering av språkene hos to-/flerspråklige	186
Den kognitive reserven	187
Tospråklighet har sine røtter i én språkkrets	189

Kapittel 18

Terskelnivåhypotesen i lys av nyere forskning	191
Innledning	191
Terskelnivåhypotesen og utilfredsstillende tospråklighet	193
Hva bør man gjøre?	196
LAD må suppleres med LASS	196
Styrke barnets tro på på mulighetene sine	198
Terskelnivåhypotesen og funksjonell tospråklighet	198
Terskelnivåhypotesen og velutviklet tospråklighet	199
Evnen til kognitiv fleksibilitet	199
Evnen til dekontekstualisering og rekontekstualisering	200
Kognitiv akademisk språkbeherskelse og kontekstuell støtte	204

Kapittel 19

Et kort tilbakeblikk på bokas innhold	208
Litteratur	212
Stikkord	231